

Soldaet

Schotse moed in de
schaduw van de Republiek

Soldaet

Schotse moed in de
schaduw van de Republiek

A.R.P. VEREECKEN

Schrijver: A.R.P. Vereecken
Coverontwerp: A.R.P. Vereecken
ISBN: 9789465469867
© <A.R.P. Vereecken>

In 1576 besluiten de Verenigde Provinciën (later de Republiek der Zeven Nederlanden genoemd) in opstand te komen tegen de Spaanse overheersers. Om ze te kunnen verjagen en te bevechten was een groot leger nodig. Het Nederlandse leger was niet groot genoeg om een lange zware oorlog alleen te dragen en huurde van verschillende landen krijgsmachten in. Dit uiteindelijk enorme leger werd verdeeld over de verschillende garnizoenssteden door de Nederlanden en werd het Staatse Leger genoemd.

De tachtigjarige oorlog was nog bezig en veel animo om te dienen in het leger was er niet. Een dienstplicht was niet van kracht en het inhuren van buitenlandse krijgsmachten zorgde voor ervaren en getrainde soldaten die niet snel overgingen tot desertie. Nederland was altijd al een immigratieland en meerdere landen maakten gebruik van buitenlandse krijgsmachten in al hun oorlogen.

Vanzelfsprekend bestond het Staatse Leger dus uit verschillende nationaliteiten. Ongeveer de helft bestond uit Nederlanders en de andere helft uit Duitsers, Engelsen, Schotten, Fransen, Zwitsers en Zweden. De verschillende krijgsmachten bestonden dus volledig uit officieren en militairen afkomstig van het eigen land. De gevechtskleding bleef die van eigen land en ze vochten onder eigen vlag aan de zijde van de Nederlanden. Naast dat ze werden ingezet om te vechten bouwden velen hier een bestaan op. Ze waren naast soldaat ook mens met hun eigen sociale kringen en gewoonten.

In 1573 kwamen er 10 divisies Engelse en 10 divisies Schotse soldaten naar de Nederlanden op vraag van het protestantse landsbestuur van de Nederlanden. Het schijnt dat de Nederlandse bevolking samen met de Schotten tegen de Spaanse overheersers heeft gevochten bij het verdedigen van hun stad.

Er werd de Schotse Brigade opgericht. The Scots Brigade. Ze vestigden zich in de Nederlanden en uiteindelijk mochten de officieren van de Schotse Brigade, vaak schotse edelen, vrij werven in Schotland naar soldaten om hun regimenten aan te vullen. Een jongeman kon verschillende redenen hebben om in dienst te treden in de Schotse Brigade.

Er werd in het begin vooral veel geworven in de Schotse Laaglanden. In die tijd was er onder de normale bevolking redelijk wat armoede en een vast salaris als soldaat gaf al meer zicht op een beter leven, hoewel dit ook niet alles was. Sommigen voelden zich geroepen om het protestante Nederland te helpen uit overtuiging voor het geloof. Anderen kwamen uit dezelfde clan of regio als de officieren en gingen uit loyaliteit in dienst.

Edinburgh, In the year of our Lord, 1626. In een drukke

pub in het centrum van Edinburgh in het jaar 1626 zit Kolonel Balfour van de Schotse Brigade, sinds een paar dagen terug in Schotland, aan een eettafel samen met zijn adjudant en de schrijver van zijn regiment. De schrijver houdt de kosten, bemanning en verhalen van het regiment bij. Ze zijn vanuit de Nederlanden aangekomen om soldaten te werven voor hun regiment.

Op de tafel liggen wervingslijsten. Sommigen zijn al helemaal gevuld met namen van vrijwilligers en andere zijn nog helemaal leeg. Het is een typische drukke avond waar veel mannen die net klaar zijn met hun arbeidsverrichtingen of simpelweg het harde leven verdrinken samen komen. Er wordt veel gelachen, gedronken en de geur van bier en whisky is doordrenkt in het houten meubilair. Zo nu en dan ontstaat er een opstootje tussen dronken mannen en zijn er Schotse mannen die het ene moment met elkaar op de vuist willen gaan en het andere moment gebroederlijk samen liederen zingen.

Ondanks dat de meerderheid protestants is staan er ook zonder problemen katholieken tussen. Buiten is het aan het regenen, maar niemand die zich hier aan stoort. Ze lijken het eerder gewend te zijn om met harde leefomgevingen om te gaan.

Twee mannen lopen naar de tafel waar Balfour aan zit. "Good evening, sir", zeggen ze met een Schotse tongval. "Well, good evening to you too lads. Are ye lads interested in a military career in a special Scots brigade?" vraagt Balfour. "We are young man, not afraid to fight for a good wage ofcourse." "Well lads", zegt Balfour, "I can promise ye ta least, it wil be better than ye have now. We'll help the protestants and their army in their fight against the Spanish. The climate there is pretty much the same as here and the lassies are real bonnie. Yer complete life wil be paid for as long yer in service and yer honor and legacy wil live on. Can we write up yer names and count on you to come with us to The Dutch Republic?"

"My name is Charles Gudesoun and he's my brother John." De schrijver begint gelijk met schrijven terwijl Balfour vraagt: "Where ye lads from?" "Perthshire sir!" zeggen ze gelijktijdig. "Two strong Scottish

lads, we will see you at the dock this Saturday!" De schrijver noteert: "Charles Gudesoun and John Gudesoun, Scotsmen from Scotland, Perthshire." Charles en zijn broer knikken en glimlachen terwijl ze proosten met een whisky. "Slainté!" zeggen ze tegen elkaar en vertrekken direct naar huis om hun familie te vertellen dat ze zullen vertrekken naar de Nederlanden.

Charles zit laat in de avond samen met zijn vader in de royale huiskamer met allebei een glas whisky. Ze wonen in een bescheiden kasteeltje wat ze te danken hebben aan de grootvader van Charles en zijn voorouders daarvoor. De stenen zijn beige van kleur, zware houten meubelen met kleden en de kaarsen verlichten de kamer.

"What do ye think, father?" vraagt Charles aan zijn vader terwijl hij hem net heeft verteld dat hij en zijn broer naar de Nederlanden zullen vertrekken. "I'm proud on the both of ya, make sure that you two will fight bravely so yer stories will give our family back the glory we once had." Hun overgrootvaders waren mannen uit Edinburgh die dapper vochten en vaak werkzaam waren in nobele posities voor het Schotse koningshuis. Echter is dit de laatste jaren afgenomen en zijn ze nu slechts landeigenaren.

"When ye have tae chance to become highly ranked officers make sure to do so and secure our position as notable family. When ye guys return I can arrange the best lassies for ye lads!" zegt zijn vader terwijl zijn gezichtsuitdrukking opleeft. Hij lijkt zich al te verheugen op het gevolg van de heldendaden van zijn zonen waarmee hij zijn eigen gezicht kan redden gezien hij het niet altijd kan bolwerken om de hoge kosten van personeel en onderhoud van het kasteel en land in goede banen te leiden. Hij sloot vaak met goede intenties verkeerde politieke besluiten en het werd hem in hogere kringen niet altijd in dank afgenomen dat hij goede banden onderhield met Katholieken. Zijn naïviteit zorgde ervoor dat er regelmatig geld werd verkwanseld aan kansloze ondernemingen en zag het plan van zijn zonen als mogelijkheid om weer hogerop te komen. Charles en John zijn net als hun voorouders Protestants maar staan niet afwijzend tegenover andere stromingen. Hun levensstijl en de functies van hun voorouders hebben ervoor gezorgd dat ze cultureel onderlegd zijn en erg belezen.

Bij het afscheid op zaterdagochtend zijn de ouders van Charles en John er bij, hun vader geeft hen een hand. "Hope tae see ye lads back as notable men." Hun moeder geeft hen een knuffel en staat er eigenlijk niet achter maar heeft zich er maar bij neer te leggen. De reis is relatief kort en het water vrij rustig.

Het schip zit vol met nieuwe manschappen. Voornamelijk met mannen van de Schotse laaglanden. Hier en daar zitten er ook hooglanders tussen. De matrozen zorgde voor alles aan het schip. De soldaten hoefde alleen op wacht te staan bij de kajuit van de commandant en de constapels-kamer. Bij eventueel gevaar onderweg werden de soldaten ingezet.

Deze groep kwam aan in Middelburg. Het aarden in De Nederlanden viel best mee. Natuurlijk waren er culturele verschillen maar het klimaat was nagenoeg hetzelfde en de soldaten bleven, zolang ze in dienst waren, leven in de garnizoenen. De garnizoenen waren stadjes op zich. Ze hadden eigen onderwijs, pastoors en de gezinnen kwamen ook in de garnizoenen wonen.

Af en toe werd er gek opgekeken als Charles in zijn kilt over straat liep. De Nederlandse mannen vonden het gek om een rok bij mannen te zien maar de Nederlandse bevolking ontving de Schotse Brigade gastvrij. De vrouwen waren op hun beurt soms wel nieuwsgierig naar wat er onder hing. Sommigen waren zo nieuwsgierig dat als een Schot op straat enigszins bukte ze het niet konden laten om er snel even onder te kijken. Dit kon rekenen op veel plezier. Dit ging wel snel en stiekem. Zulk gedrag werd niet geaccepteerd. De Schotse mannen werden door de vrouwen dan ook ontvangen met verschillende gevoelens. Sommigen moesten er niks van weten en andere waren juist geïnteresseerd in deze vechtmachines die in een apart taaltje spraken. De kilt maakte onderdeel uit van het uniform. De Schotse soldaten reisden veel rond en in alle plekken waar ze kwamen werd regelmatig het gezelschap opgezocht van de lokale dames.

Charles, met zijn compagnie was hier geen uitzondering op. Na twee jaar in dienst is het echter de dochter van een oudere collega waar hij mee trouwt. De dochter van soldaat Cudden. Margaret Cudden. Charles en Margaret ontmoetten elkaar in het garnizoen in Hulst waar

ze ook trouwden. Ze krijgen 2 zoons. John en Isaac Goodieson. De achternaam raakte verbasterd in de Republiek. John en Isaac groeien tweetalig op. Van hun ouders en in het garnizoen horen ze Engels met een Schots accent weliswaar. Scots genaamd. Gaelic komt ook voorbij als Charles op het slagveld instructies krijgt. Het is voornamelijk voor de soldaten bedoelt die geen Scots kunnen verstaan. Nederlands krijgen ze mee als ze op straat gaan spelen en gaan goed op in de Nederlandse bevolking. Zeker Isaac neemt de taal goed over en bestudeert de taal om het bijna accentloos te kunnen spreken.

Hulst, In the year of our Lord, 1645. De Schotse Brigade

marcheert onder muzikale aanvoering van doedelzakken richting het slagveld. Ze zullen samen vechten met andere compagnieën waaronder het regiment van Oranje en alle anderen regimenten met alle verschillende nationaliteiten. Nederlanders, Engelsen, Schotten, Duitsers, Fransen, Zwitsers en zelfs Zweden rukken samen op naar het slagveld.

In de infanterie van het regiment Kirkpatrick loopt Charles mee. Kirkpatrick is nu de kolonel van dit Schotse regiment nadat hij een aantal jaar geleden kolonel Balfour heeft opgevolgd. De kolonel heeft lang zwart haar en een grote zwarte snor en zit op zijn paard. Er is veel gevechtservaring aanwezig en met name de Schotten zijn dappere strijders die alles doen wat van ze gevraagd wordt. Charles, inmiddels rond de 40, neemt de geluiden van de doedelzak in hem op. Iedere keer als hij ze hoort voelt hij zijn lichaam doorstromen van kracht en motivatie. Zoals altijd zal hij vechten als een leeuw en zijn maten beschermen. Hij weet dat ze dit omgekeerd ook altijd doen. Op deze momenten denkt hij aan Schotland. Hij vecht ook voor Schotland. Dit wordt de soldaten regelmatig duidelijk gemaakt. Ze helpen De Nederlanden maar ze vechten ook voor de Britse eer.

Zelden denkt hij nog aan zijn ouders. Hij is inmiddels zolang weg uit Schotland en heeft zich aangepast aan de Nederlandse gewoonten. Hij denkt wel bij iedere mars aan zijn broer, John. Hij had zich opgewerkt tot sergeant maar sneuvelde bij het beleg van 's-Hertogenbosch. Charles marcheert gedecideerd door. Het weer is zonnig en droog. Op kop gaat het regiment van Oranje. De gevechtsslinie komt dichterbij. De Spanjaarden, die ook veel verschillende nationaliteiten hebben in hun leger, staan klaar om de strijd aan te gaan. Op het laatste moment hebben ze versterking gekregen gezien dit beleg voor hen onverwachts kwam. Aan de kant van de Spanjaarden vechten Spanjaarden, Oostenrijkers, Italianen en Zuidelijke Nederlanders(Belgen) mee. Lichtelijk gespannen kijken de Spanjaarden naar het opkomende Staatse Leger. Charles is inmiddels een zeer bedreven en zeer ervaren soldaat en voelt niet heel veel spanning meer. De oorlog lijkt op zijn einde te lopen en hij weet dat hij aan de winnende kant zit.

Het marcheren is gestopt. Ieder regiment neemt zijn plek in en Charles weet wat dit betekent. De Schotten gaan naar voren in de voorste linie gevolgd door de Engelsen. Ze worden altijd vooraan gezet omdat het Staatse Leger weet dat de Schotten en Engelsen alle orders opvolgen en ondanks dat de vijandelijke geweren en zwaarden op hen gericht staan er dapper recht op af rennen om te vechten als ware elite-soldaten. Onbevreesd als leeuwen die een prooi zien. Charles staat helemaal vooraan als infanterist en hij kijkt even naar zijn laarzen. Er zit wat opgedroogd modder op. *Well, that march wasn't that bad*, denkt hij, terwijl hij kort zijn wenkbrauwen ophaalt.

De lucht is blauw en de temperatuur is precies goed. Hij voelt een zacht briesje onder zijn kilt doorgaan, kijkt even naar zijn zwaard dat aan zijn heup hangt en houdt zijn musket verticaal naast hem in zijn rechterhand. Tussen de linies door worden de kanonnen naar voren gereden die bediend zullen worden door de kanonniers. Kolonel Kirkpatrick rijdt langs op zijn paard en spreekt zijn regiment toe. Hij houdt zijn hand omhoog en zakt langzaam weer terug tussen die linies in. Charles en de rest van de voorste linies laden hun musket en richten. Zodra hij achter de voorste linies staat, roept hij hard: "FIRE!" En de voorste linies schieten hun musket af. Kort daarna schieten de Spanjaarden terug. Charles kijkt om hem heen en ziet hier en daar soldaten neervallen. Hij zet zich schrap.

"ATTACK!" hoort Charles achter hem brullen en de kanonnen naast hem gaan af. Charles laad opnieuw zijn musket en richt opnieuw op de vijand. Hij schiet en begint gelijk daarna naar voren te rennen. Charles trekt zijn zwaard en hij rent recht op zijn doel af, een willekeurige soldaat die aan de overkant in de voorste linie staat en ook naar voren rent. Om hem heen rennen zijn strijdmakkers agressief mee.

De wind waait langs zijn gezicht en zijn haar wappert naar achteren. Hij houdt zijn zwaard omhoog want hij begint zijn tegenstander dicht te naderen. Op de achtergrond hangt de rook van de afgevuurde musketten nog in de lucht. Om hem heen hoort hij nog een keer alle musketten af gaan.

Net voordat hij de vijand nadert stopt deze om zichzelf schrap te zetten maar Charles rent door en slaat met zijn zwaard het zwaard van zijn tegenstander opzij om vervolgens vol op zijn tegenstander in

te vliegen die daardoor omver valt. Terwijl zijn tegenstander valt draait Charles zijn zwaard met de punt richting zijn tegenstander en steekt hem gelijk in de borst. Charles rolt van hem af en pakt zijn musket om die te laden voor een volgend schot. Langs alle kanten rennen de Schotten voorbij Charles om hetzelfde te doen met hun tegenstander. Charles kijkt even op en ziet dat de Spanjaarden gaan schieten. Hij rolt nog verder en maakt zich plat. Na de schoten kijkt hij achter zich en ziet verschillende strijdmakkers neer vallen.

Het slagveld is een vrij open gebied en de lucht kleurt oranje van alle kruitdampen. Nu de zwaarste klappen zijn opgevangen door de Schotten en de Engelsen volgt de rest van het Staatse Leger. Overal zijn nu soldaten met elkaar aan het vechten. De Schotse compagnieën hebben op het slagveld nog steeds hun doedelzakspelers rond lopen. De vijand vindt het verspillen van munitie om op de ongewapende doedelzakspelers te schieten dus het geluid van de doedelzak blijft constant aanwezig. De Schotten zijn onvermoeibaar. Ze sneuvelde bij bosjes in de eerste fase maar inmiddels slaan ze al hun tegenstanders van zich af.

Charles schiet raak met zijn musket en direct na het schieten slaat hij met zijn zwaard in op een andere tegenstander. Zijn tegenstander probeert te blokkeren maar Charles slaat hard en constant op hem in waardoor hij het niet meer bij kan houden. Charles snijdt met zijn zwaard door de keel van zijn tegenstander en rent verder op zoek naar zijn volgende opponent.

Charles ziet dat een strijdmakker van hem het moeilijk heeft en bespringt zijn tegenstander. Ze rollen allebei tegen een muur van de vesting aan. Charles probeert zijn zwaard te pakken maar zijn tegenstander verhindert het. Hij zwaait met zijn zwaard richting Charles maar hij ontwijkt meerdere pogingen en slaat het zwaard uit zijn hand. Ze hebben elkaar bij de keel en Charles stompt hem op zijn keel en vervolgens op zijn neus. Hij grijpt zijn zwaard van de grond en probeert zijn tegenstander te steken die probeert weg te rennen. Hij zet even bij en springt op zijn rug zodat ze beiden weer tot val komen. Charles steekt hem en blaast even uit. Zijn strijdmakker, zichtbaar vermoeid, brengt hem zijn musket. "Here ye go!" zegt hij en Charles

knikt. "Are ye alright?" vraagt Charles terug en zijn makker knikt terug. Ze rennen op een rustig tempo terug de strijd in.

Na een paar dagen vechten komt het er op aan. Het Staatse Leger heeft flink de overhand en krijgt versterking. 1000 ruiters. Ze mengen zich in het gevecht en het Staatse Leger bombardeert meerdere dagen de stad. Overal liggen musketten, zwaarden en kanonkogels. Overal ruikt het naar kruid en veel soldaten aan beide kant zijn moe gestreden. Charles zit achter een muur en laad zijn musket. Hij probeert te richten op officieren om zo de strijd te versnellen. Ze zitten op paarden en zijn constant in beweging. Hij ziet dat er iemand op hem af komt gerend en Charles moet opschieten met laden. Net voordat hij besprongen wordt richt hij zijn musket omhoog en schiet raak.

Charles staat op en rent verder. Hij staat op een open plek en kijkt om zich heen. Hij kijkt even in de lucht die nu donkeroranje is. Om hem heen is er zoveel rook dat het net lijkt alsof er een lage mist hangt. Hij steekt er net bovenuit en door de rook is zijn kilt zichtbaar. In de verte ziet hij de vaandel van de Schotse Brigade.

Een Britse vlag met daarin geschreven *Nemo Me Impune Lacessit* wat betekent niemand heeft mij ongestraft beledigd. Op de achtergrond klinken de doedelzakken.

Charles kijkt voor hem en daar komt een officier aangerend van de vijand aangerend. Charles zet zich schrap, ontwijkt een zwaardslag en vangt de officier op om hem vervolgens over hem heen te gooien. Charles verliest hierbij zijn evenwicht en valt ook op de grond. Ze pakken allebei hun zwaard op en het gaat gelijk op. Elke aanval van Charles wordt geblokkeerd en andersom. Ze staan met hun zwaarden tegen elkaar aangedrukt en zijn beide zwaar vermoeid. De officier verliest zijn grip en besluit daardoor een vuistslag uit te delen aan Charles die hierdoor een aantal stappen naar achter maakt.

De officier probeert nu een slaande beweging met zijn zwaard te maken en Charles ontwijkt en kan de officier raken met de heft van zijn zwaard. De officier probeert uit alle macht nog een keer Charles te raken met zijn zwaard maar hij is te moe om een voldoende krachtige

zwaai uit te delen. Charles ontwijkt nog een keer en met een flinke zwaai snijdt hij de borst en keel open van de officier.

Charles recht zijn rug en loopt een stuk centraler in het slagveld. Het begint leger te raken en hij probeert een goed overzicht te krijgen om te kijken waar hij zich nu het beste op kan stellen. Er is niks in de buurt om te schuilen en zijn zicht is beperkt door alle kruitdampen wat ook in zijn ogen begint te prikken.

Ergens op het slagveld hoort hij de doedelzakken spelen en voelt zweetdruppels over zijn voorhoofd en wangen lopen. Hij is licht gehavend maar recht weer zijn rug om verder te gaan.

Dan hoort hij een harde knal en grijpt naar zijn borst. Hij is geraakt door een kogel van een musket uit de verte. Hij zakt door zijn knieën. Hij probeert te kijken waar de kogel vandaan kwam terwijl hij de wond aanraakt. Het bloed loopt over zijn hand en het kruit sijpelt eruit. Hij kijkt op en ziet niks.

Charles is een trotse Schotse soldaat. Hij laat zich niet tegenhouden en staat ondanks de pijn weer op. Hij kijkt weer in de verte waar het vandaan kwam en heeft moeite zijn benen mee te nemen. Hij besluit zo recht mogelijk te staan en houdt zijn zwaard naast hem. Hij roept: "Where are ye! Come and fight me!" Hij heeft moeite om zijn ogen goed open te houden door het kruit en de pijn. Charles schreeuwt: "If this is tae end for me, make it honorable, fight me like a warrior." Hij is niet bang. Hij wil zijn tegenstander zien en vechtend ten onder gaan. Hij weet dat hij waarschijnlijk niet kan winnen maar gaat het toch proberen. Hij zegt tegen zichzelf: "Come on lad, it's just a sting."

Het blijft stil en Charles heeft steeds meer moeite om vooruit te komen. Staan gaat al moeilijk. Hij roept: "Fight me!" Hij opent zijn ogen en staat recht met borst vooruit en zwaard in de hand. Hij hoort weer een harde knal en grijpt weer naar zijn borst. Hij is weer geraakt en valt neer.

Een paar uur later neemt het Staatse Leger, Hulst in en was dit de laatste grote slag van de Tachtigjarige oorlog. Een aantal jaar later werd de Tachtigjarige oorlog beëindigd en de Schotse Brigade bleef nog lang in de Nederlanden.

Brielle, In the year of our Lord, 1667. Een compagnie

Schotten van kolonel Kirkpatrick is inmiddels gelegerd in Brielle. De Republiek Nederland en Engeland zijn voor de tweede keer in oorlog met elkaar sinds 1665. De Engelse regimenten zijn teruggehaald door het Britse Koninkrijk die ze goed konden gebruiken. De Schotse regimenten mochten blijven in de Republiek en bleven zelfs in dienst van Nederland. Meer dan 20 jaar later zijn veel soldaten van toen vervangen door de nieuwe generaties. De zonen van de eerste lichter Schotse soldaten. Op deze manier hielden de regimenten zichzelf in stand en bleven de cultuur en gewoonten behouden.

Isaac dient net als zijn vader Charles in het regiment Schotten van kolonel Kirkpatrick. Onder kapitein Pylle. Een man die als zoveel officieren in de regimenten al zijn hele leven in het regiment dient en zich heeft opgewerkt naar het kapiteinschap.

De moeder van Isaac, Margaret, heeft het verlies van Charles nooit echt kunnen verwerken. Ze ging door en mocht in het garnizoen blijven wonen omdat haar zoons werden klaar gestoomd om te dienen in het regiment.

John is de oudste broer en scheelt aanzienlijk in leeftijd met Isaac. In de tijd dat John ging dienen waren er in het regiment van zijn vader geen functies vacant. Daarom werd hij naar Friesland gestuurd om te dienen in een ander Schots regiment. Isaac bleef achter bij zijn moeder en tegen de tijd dat hij dienst ging nemen, kreeg hij te horen in hetzelfde regiment te dienen als zijn vader. Hij voelde trots om in zijn voetsporen te treden. Zijn moeder was hier op tegen. Na Charles kon vaderlandsliefde, eer, religie haar allemaal gestolen worden. Ze wilde opgaan in de Nederlandse bevolking, hard werken en haar zoons een rustig leven geven. John, als oudste zoon echter besloot anders. Hij was nu het hoofd en zat met zijn gedachten bij het landhuis en land van zijn voorouders. Zijn vader had er heel vroeger over verteld. Met het einde van de tachtigjarige oorlog dacht hij er goed aan te doen om te dienen en loyaal te zijn om zo terug te kunnen keren naar Schotland en daar een goed leven te leiden met invloed in de politiek.

Zoals alle oorlogen lopen dit soort dingen anders. Hij zat nu in Friesland en is daar getrouwd met een Nederlandse. Hij bleef echter dienen hopen op meer.

Isaac sprak niet veel met zijn moeder. Ze zonderde zich veel af en ging ook niet mee naar Brielle, waar Isaac gelegerd zat. Hij werd door haar verzorgd maar meer niet. Hij regelde zelf zijn onderwijs in het garnizoen en zat veel in de Nederlandse bibliotheken. Dit vergde soms lange reistijden. Hij las brieven van zijn vader die naar Schotland werden gestuurd. De promotie van Charles naar sergeant kon rekenen op mooie brieven vanuit Schotland. Er werd hem bergen geld en goud beloofd. Hij zou invloedrijk worden in Perthshire. Kort daarna stopte de correspondentie echter. Charles kreeg geen antwoord meer op zijn brieven en naarmate de tijd verstreek stuurde Charles ook geen brieven meer. Hij had genoeg genomen met het leven in het garnizoen en wist niet wat er van zijn ouders was gekomen.

Isaac bewaarde alles in een bruin houten kistje. Hij was geïnteresseerd in Schotland maar kon er nooit heen. Zijn moeder zei er niks over en in het garnizoen leerde hij dat zijn loyaliteit bij Schotland en het Britse Koninkrijk lag. Eenmaal in dienst hoefde Isaac niet veel te vechten. Zijn beginjaren waren voornamelijk trainen en vervelen. In zijn vrije tijd ging hij dus veel Brielle en omringende stadjes in. Zijn kilt droeg hij alleen in het garnizoen. Hij ging buiten het garnizoen volledig op in de republiek. Hij sprak best goed Nederlands en ging regelmatig met zijn maten naar de Nederlandse cafés. Natuurlijk kwam hij hier om de haverklap andere Schotten tegen en hier en daar een Engelse vrouw waarvan de vader terug was gestuurd naar Engeland. Met de Nederlandse soldaten kon hij prima overweg. Hij leerde ze zelfs Engels. Met en zonder Schots accent. Naast talen had Isaac een grote belangstelling voor het Romeinse Rijk en Griekse filosofen.

Zeker in de winter was er niet veel te doen in de garnizoenen. Veel soldaten gingen onderling spelletjes spelen en gokken op de winnaar. Andere gingen drinken. Bier en Whisky. De hele dag. Elke dag. Isaac deed weleens mee maar was er snel op uitgekeken. Hij ging meestal naar het centrum van Brielle en keek daar wat de dag hem bracht.

In de koude beginmaanden van 1667 zit Isaac aan een lichthouten tafeltje in het door kaarslicht verlichtte herberg in Brielle gelegen op het stadsplein. Hij heeft een koffie met melk en brood voor zich staan. Opgevoed met thee was koffie eerst iets raars voor hem.

Zijn Nederlandse collega's drinken het ook altijd en na een paar keer proeven heeft hij het koffie drinken overgenomen. Terwijl hij wat slokken neemt en aan zijn brood begint komt er een groepje jongedames binnen. Duidelijk is dat ze niet getrouwd zijn of onder toezicht van hun vaders. Ze komen lachend en stamelend binnen. Isaac kijkt even op en kijkt door de groep. Hij ziet er een paar die hij wel aantrekkelijk vindt. *Niet blijven kijken*, denkt Isaac, *dat is ongepast*. Hij gaat weer verder met zijn brood.

De dames lopen naar de bar en bestellen gniffelend wijn. De oude barman reageert verrast en een beetje geschokt. Iedereen drinkt altijd bier. "Zeg dames... Is dit een drank voor een vrouw? Hier begin ik niet aan. Als jullie geïnteresseerd zijn in een gepastere drank kunnen jullie terugkomen." "Ach... kom aan meneer, onze vaders zijn nooit thuis en onze moeders zijn altijd aan het werk." Wat andere Nederlandse soldaten staan op en lopen naar de dames toe.

"Wat als ik het wil?!" zegt een Nederlandse soldaat tegen de barman. "Geen probleem," zegt de barman terwijl hij kijkt alsof de Nederlandse soldaat iets heel doms zegt. Hij schenkt wijn in een ijzeren mok en geeft die aan de soldaat. Hij betaalt en geeft de pot met wijn aan een dame uit het gezelschap. Hij geeft dit aan een blonde dame, een dochter van Nederlandse ouders waarvan de vader dient in het regiment van Oranje. Hij heeft haar vaker gezien en ziet zijn kans schoon.

"Dank je wel!" zegt de dame. Ze bekijkt de soldaat en vraagt aan wie ze dit drankje te danken heeft. De grote soldaat met lichtbruin haar lacht even en zegt: "Hubertus Acker is mijn naam." Terwijl hij dit zegt legt hij zijn hand op haar rug. "Jouw vader dient met mijn vader," zegt ze. "Ik herken je naam." Ze lopen naar een hoekje in de herberg. Isaac, die alles zag gebeuren, blijft keer op keer verbaasd over de directheid van de Nederlanders.

Een andere Schotse soldaat probeert hetzelfde bij een dame met mahonierood haar. Inmiddels ook Nederlands sprekend, "Hallo, wil jij ook een pot bier van mij?" De dame kijkt lichtelijk geërgerd. "Nee... Maar bedankt voor het aanbod." "Kom nou zeg, waarom niet?", zegt de Schotse soldaat. Ze negeert hem want haar blik valt op de stille Isaac.

Isaac is een goed uitzijende man met bruin haar. Hij scheert zijn baard volledig af en dat geeft hem een jong voorkomen. Ze loopt naar de tafel waar Isaac aan zit en kijkt hem strak aan met haar felgroene ogen. Isaac is een beetje onder de indruk van haar knappe verschijning.

"Jij mag wel iets voor me bestellen!" zegt ze tegen Isaac terwijl ze een zelfverzekerd glimlachje op zet. "Uhm... Ja natuurlijk", zegt Isaac. "Wat wil je hebben?" "Whisky!" zegt ze. "Hebben ze dat hier?" vraagt Isaac. "Bestel maar...", luidt haar antwoord. "Twee whisky's graag!" zegt Isaac tegen de barman terwijl hij naar de bar loopt om te betalen. De barman pakt van onder uit een verborgen kastje een fles whisky en schenkt in. Hij zet snel de whisky terug in het kastje en veegt even over de bar. Isaac gaat terug zitten met de whisky's en geeft er één aan de knappe dame tegenover hem.

"Wat is je naam?" vraagt ze aan Isaac. "Isaac Goodieson", antwoordt hij. De achternaam is verbasterd nadat zijn vader in de Republiek aankwam. "Goodieson...", herhaalt ze. "Schots regiment? Of je vader?" "Allebei", antwoordt Isaac. "Mijn moeder was een Schotse", vertelt de dame. "Mijn vader is een Fries maar dient nu in Brabant." Nu herkent hij het accent van haar. Ze spreekt met een zachte 'G'. "So ye speak Scots then?" vraagt Isaac aan haar. "Well yes I do, although I prefer Dutch."

De andere Schotse soldaat waagt nog een brutale poging. "Schone dame... Drink iets met me!" Hij slaat zijn arm om haar heen. Isaac verwacht in te moeten grijpen. "Ik zei: NEE dank je! In je eigen taal... Can you please fuck off!" De knappe dame met de groene ogen draait haar blik terug naar Isaac.

De Schotse soldaat druipt af op zoek naar een andere vrouw. Aan een andere tafel zitten een paar Duitse soldaten die moeten lachen. Isaac

lacht ook en vraagt: “Wat is jouw naam eigenlijk?” “Maayke van Appelscha. Daar komen de voorouders van mijn vader ook oorspronkelijk vandaan. Waar komt Goodieson vandaan?”

“Mijn familie komt oorspronkelijk uit Edinburgh maar mijn ouders komen uit Perthshire”, legt Isaac uit. “Het is een oude naam wat waarschijnlijk betekent dat iemand afstamt van iemand die Goodie heette, of iemand die ‘Good’ was. Die dus goed of goddelijk gedrag vertoonde. Ik heb ook verhalen gehoord over voorouders die gebonden waren aan functies voor de Schotse kerk in Edinburgh en aan functies in de lokale politiek.” “Interessant!” zegt Maayke. Ze bekijkt hem goed en wiebelt een beetje met haar voet. Ze draagt onder haar lange rok, laarzen tot onder haar knie.

Ze weet niet goed waarom, maar juist de kalmte van Isaac trekt haar aan. Andersom voelt Isaac zich aangetrokken tot haar hele lichte huidskleur, haar felgroene ogen en lange haar. Haar directheid overvalt hem. Wat hij onbewust eigenlijk fijn en aantrekkelijk vindt.

Isaac neemt een slok whisky en de smaak bevalt hem. Hij drinkt niet veel maar heeft verstand van whisky's. Op jonge leeftijd liet zijn vader hem er al kennis mee maken. Maayke neemt ook een slok en haar gezicht vertrekt. Isaac lacht en vraagt of de alcohol te sterk is. “Ja...” kan ze nog net uitbrengen en ze lacht al hoestend mee. “Eerlijk gezegd wou ik er een beetje indruk mee maken.” De manier waarop ze dat zegt en zo open is over haar bedoelingen spreekt Isaac enorm aan. Hij voelt zich gevleid.

“Je hebt zeker indruk gemaakt, hoe je die kerel van repliek diende getuigd van een sterk karakter.” Isaac staat op om water voor haar te halen. Na het nemen van een slok water zet het gesprek zich voort. Ze spreken de rest van de middag en de avond. Uiteindelijk loopt Isaac met haar mee naar huis. Isaac vertelt over zijn familie in Perthshire en Maayke vraagt of ze van adel zijn.

“We waren een soort van landeigenaren”, zegt Isaac twijfelend. “Whatever greatness we had, those bridges are burned”, zegt Isaac met een Schots accent. Hoe goed zijn Nederlands ook is, hij denkt vaak nog in het Scots. Maayke glimlacht. Ze vindt zijn bescheidenheid fijn.

“Heb je nooit problemen gehad met je taalgebruik?” vraagt Isaac met een lach. “Taalgebruik?” vraagt Maayke terug. “Ye know, the words you chose to push back against the other soldier.”

“Oh... Je bedoelt dat ik grote bek heb?” zegt Maayke lachend. Isaac lacht ook, hij kent veel, maar niet het woord ‘bek’. “Een grote rug?” vraagt hij terug. Maayke komt niet meer bij van het lachen. “Een ‘grote bek hebben’ betekent als iemand grove woorden gebruikt.” Ze veegt haar tranen van het lachen weg. Isaac lacht hard mee. Na een fijne avond begeleidt Isaac haar naar huis.

Ze staan voor haar groene voordeur en haar moeder kijkt voorzichtig door het raam. Isaac vraagt wat de naam van haar moeder is.

“Makelifett. De klerken schreven het fonetisch op maar zo staat het in haar paspoort. Het is eigenlijk Mclovett.”

“Klinkt een beetje als ‘love’”, zegt Isaac. Het kwam eruit voor hij het wist. Hij lacht een beetje ongemakkelijk. Maayke doet de deur open en lacht naar hem. “Ja... Nu je het zegt.” Ze geeft hem een kus. “Zie ik je weer op het stadsplein?” Isaac knikt en glimlacht. Ze doet de deur dicht en Isaac begint aan zijn wandeling terug naar het garnizoen. Hij lacht onderweg hardop om de gesprekken die hij met haar had en denkt doorlopend aan haar haarkleur en die felgroene ogen. “Een grote bek...”, herhaalt hij lachend.

Hij kan haar niet uit zijn gedachten zetten. *Moet ik iets meenemen de volgende keer? Bloemen?* Het schiet hem te binnen dat zijn broer in Friesland woont. *Daar kan ik over beginnen.* Hij is op zoek naar gespreksstof voor de volgende keer dat hij haar ziet. Het gesprek ging vanzelf maar hij voelt tot in het diepste van zijn hart dat zij bij hem hoort. Hij wilt haar, hoe dan ook. Fysiek en emotioneel is hij weg van haar. Zij moet vrouwe Goodieson worden.

“Wat moet je vader wel niet denken, Maayke!” zegt haar moeder. “Je kan blij zijn dat zijn regiment het niet toe staat om familie toe te laten in het garnizoen.” Maayke zegt niets. “Wie was die knappe jongen?” vraagt haar moeder door op een meisjesachtige manier en met een onverstelbare nieuwsgierigheid. “Gaf je hem een kus?” Maayke glimlacht. “Hij heet Isaac”, wat ze uitspreekt als ‘Aisack’ en Isaac zelf als ‘Heysack’ door zijn Schotse accent, “Goodieson.” “Oh, een Schot dus?” vraagt haar moeder. Maayke knikt. “Een Schot, maar hij spreekt perfect Nederlands, net als jij.” Jeetje Maayke, dat kunnen dronken rokkenjagers zijn. Soldaten sneuvelen bij bosjes, kan je dat aan Maayke?”

Ze vertelt over de dag die ze heeft doorgebracht met Isaac en haar moeder luistert met volle aandacht. De zus van Maayke luistert mee maar stelt geen vragen. De moeder van Maayke vertelt aan haar dat als dit is wat ze wil, ze goedkeuring van haar vader nodig heeft. “Als je hem nu al zo liefhebt gun ik je dat Maayke. “

Maayke is blij met de reactie van haar moeder maar ziet er tegen op om dit voor te leggen aan haar vader. Haar zus, Marrigje, doet een voorstel. “Zal ik het tegen vader vertellen? Met wat voor dwaas je wilt trouwen.”

Maayke, temperamentvol als ze is, schiet gelijk uit haar slof. “Hou die onzin in die vette kop van je!” Haar zus is nogal zwaarlijvig. Hun moeder moet haar lachen bedwingen. “Dames rustig, Marrigje, dit gaat je niks aan. Als vader weer thuiskomt volgende week zal ik mijn mond houden over die kus. De rest moet je zelf doen” en ze kijkt Maayke serieus aan. “Maayke...”, zegt haar moeder serieus. “Als vader thuis komt... drink dan geen alcohol, of doe in ieder geval je best om de geur kwijt te raken.”

Die dagen die volgen zijn een feest voor Isaac en Maayke. Ze spreken dagelijks af in de herberg op het stadsplein en Isaac laat haar lachen met de vreemde oefeningen die hij moet doen in zijn compagnie en vertelt verhalen over de dronken soldaten die de gekste dingen uithalen.

Andersom vertelt Maayke verhalen over ruzies die ze met haar zus heeft gehad en dat ze nooit kan stoppen met eten. De opa van Maayke noemde haar dan ook regelmatig 'die vette vrouw'. Ze stellen vragen aan elkaar over elkaars jeugd en interesses. Ze spreken aan elkaar meerdere keren uit hoe aantrekkelijk ze elkaar vinden en de dagen eindigen altijd met een kus bij de voordeur van Maayke.

Aan het einde van de week verlaten ze weer het café. Een Duitser slaat op haar achterwerk als ze het café verlaten. Maayke draait snel om en geeft hem een klap. De Duitser vloekt in het Duits en probeert haar te slaan. Isaac vangt zijn hand op en pakt hem bij zijn keel. Hij knijpt de keel van de Duitser zo hard dicht dat hij lijkt te gaan bezwijken. Dan wordt Isaac door een bekende van de Duitser afgetild. Isaac krijgt het nog voor elkaar om een paar klappen uit te delen.

"Denk aan de gevolgen", zegt de grote Nederlandse soldaat. "Nu kan je nog terug zonder problemen. Je hebt de eer van je jongedame verdedigt en laat het erbij." Het is Hubertus Acker, met zijn jongedame aan zijn zijde. Isaac komt weer bij zinnen. "Ja, natuurlijk. Je hebt gelijk. Dank je wel." Ze lopen met z'n vieren gezamenlijk weg. Ze brengen eerst de vriendin van Hubertus naar huis. Onderweg is het erg gezellig en hebben ze veel plezier.

"Nu naar het huis van Maayke?" stelt Hubertus voor. "Nee", zegt Maayke. "Ik wil Isaac verrassen", zegt ze met een glimlach. Isaac en Maayke geven elkaar een hand. "Prima, veel plezier jullie!" zegt Hubertus op vriendelijke toon en vervolgt zijn weg naar huis. "Ik wil zien waar je woont Isaac, neem me mee naar je garnizoen."

"Maayke, nee. Het wordt te laat. Wat moet je moeder wel niet denken!"
"Neem me mee Isaac."

Isaac, die zich probeert te verzetten tegen zijn natuurlijke driften geeft snel toe. Hij is zo weg van haar dat hij de beleefdheden maar al te graag los laat.

Eenmaal in het garnizoen lopen ze naar het huis van Isaac en zijn moeder. Onderweg zijn er verschillende Schotse soldaten schunnige

geluiden aan te maken naar Isaac omdat hij met zo een schone verschijning voorbij komt lopen.

Bij het betreden van het huis vraagt Maayke waar zijn moeder is. “Die is eigenlijk nooit thuis”, zegt Isaac. “Ze wandelt altijd maar rond in de stad en doet hier en daar wat klusjes.” Het huis is relatief groot en Isaac steekt de kaarsen aan. Uit haar tas trekt Maayke een fles whisky. “Alsjeblieft”, zegt ze. “Dank je wel”, zegt Isaac. “Bedoel je voor ons?”

Voordat ze antwoord kan geven heeft Isaac al 2 glazen gepakt. “Schenk maar in”, zegt ze. “Hoe kom je hieraan?” vraagt Isaac nieuwsgierig. “Van de barman gekregen”, antwoordt ze. Isaac, zichtbaar verbaasd, “gekregen? Ik was heel de tijd bij je.” Maayke moet lachen. “Gisteren was ik toch eerder dan jou in het café, daar heb ik gezien waar hij het bewaart. Het kastje zat niet eens op slot, moeilijk was het niet.”

Isaac lacht. “Je hebt het gewoon gepakt?” Maayke lacht. “Ik heb het gestolen”, en ze moeten samen hard lachen. “The look on his face this mornin’...”, zegt Isaac lachend.

De avond vordert en het wordt bijna nacht. Ze liggen samen aangeschoten op bed. Isaac zou haar naar huis moeten brengen maar hij kan zichzelf niet zover krijgen. Het is zo fijn met haar. Hij besluit het erop te wagen en probeert de veters van haar jurk los te trekken.

Maayke begrijpt zijn intentie en helpt hem erbij. Isaac is wat onhandig. Het is zijn eerste keer. Voor Maayke overigens ook. Ze helpen elkaar met de kledingstukken en delen de nacht onder de deken.

De volgende ochtend lopen ze samen naar het huis van Maayke. Onderweg kunnen ze niet van elkaar af blijven. Maayke verwacht een scheldkanonnade maar lijkt hier zich geen druk om te maken. Een paar meter voor ze de straat naderen waar Maayke woont zegt ze tegen Isaac dat het misschien beter is dat hij vanaf hier terug gaat. De reactie van haar moeder zal erger zijn als hij erbij is. Nu kan ze proberen wat smoesjes te verzinnen. Isaac pakt haar stevig vast en geeft haar een kus. Ze spreken af om elkaar de volgende avond te zien en Maayke loopt naar haar voordeur toe.